

BESLUT "NATURRESERVAT SÖDERBERGET": 2006-11-29

- utökning

SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT SÖDERBERGET": 2006-11-29

BEVARANDEPLAN NATURA 2000 SE0620068 SÖDERBERGET

LÄNSSTYRELSEN

BESLUT

DALARNAS LÄN

Miljövårdsenheten

2006-11-29

511-8975-02

Lennart Bratt

BESLUT OM UTÖKNING AV SÖDERBERGETS NATURRESERVAT I MORA
KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § i miljöbalken att utöka Söderbergets naturreservat med det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Naturreservatet utökas därmed med ca 76 ha till att omfatta 101,3 ha, huvudsakligen skogsmark och bergbrantsimpediment.

Naturreservatet har den avgränsning som framgår av bifogad beslutskarta, bilaga 2, och de gränser som slutligen utmärks i fält.

Vad som nedan anges i fråga om naturreservatets syfte, reservatsbestämmelser och skötselplan skall gälla i hela det utökade reservatsområdet vid den tidpunkt då detta beslut vinner laga kraft. Motsvarande uppgifter i Länsstyrelsens tidigare beslut den 15 februari 1993, dnr 231-8175-92, skall upphöra att gälla vid samma tidpunkt.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen enligt bilaga 3, vilket görs med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn:

Söderbergets naturreservat

Kommun:

Mora

Län:

Dalarna

Natura 2000-beteckning: SE 0620068 25,5 ha, dvs. det gamla

Församling/socken:	Mora
Naturgeografisk region:	30a Norrlands vågiga bergkullterräng
Fastigheter:	Oxberg 399:1 och Öna S:48
Nyttjanderätter m.m.:	Kraftledningsrätt tillhörig Svenska Kraftnät
Areal:	Total areal: 101,3 ha
	Landareal: 101,0 ha
	Produktiv skogsmark: 89 ha

Syftet är att

Bevara den naturskogsartade skogen i Söderberget inklusive områdets växt- och djurliv i naturlig utveckling samtidigt som möjligheterna till naturvårdande skogsbruksåtgärder och eventuell naturvårdsbränning inte inskränks.

Underlätta möjligheterna till friluftsliv och naturupplevelser i ett naturskogsområde med höga botaniska kvaliteter. Friluftslivsintresset är dock underordnat syftet att bevara de biologiska värdena.

De livsmiljöer enligt det så kallade art- och habitatdirektivet 92/43/EEG som förekommer i Söderberget ska skyddas.

Föreskrifter för området

- Området undantas från rationellt skogsbruk och annan verksamhet som kan äventyra de livsmiljöer samt växt och djursamhällen som är knutna till naturskogen.

- Skötselåtgärder i yngre bestånd inriktade på att gynna uppkomsten av lövrika successioner. Naturvårdsbränning eller anpassad släckning av spontana bränder i brandpräglade bestånd.
- Iordningställande och underhåll av leder och information om områdets värden.

Prioriterade bevarandevärden

Biologisk mangfold

Skogen i Söderbergets naturreservat är till stor del av hänglavrik, naturskogsartad typ och har höga biologiska värden. Bl.a. påträffas lavarna långskägg och violettgrå tagellav samt vedsvamparna blackticka, rosenticka och rynkskinn i gammelskogen. Huvuddelen av området har bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning och ekologiska funktion. Området är variationsrikt både vad gäller trädens trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns ställvis mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. I området ingår en del örtrik hyggesmark med stor andel lövföryngring. Dessa partier bedöms med tiden kunna utvecklas till värdefull variationsrik skog. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedom både bland växter och djur. Skyddet av skogen i Söderbergets naturreservat är därför ett led i bevarandet av biologisk mångfald.

Friluftsliv

Söderberget har ett värde för det rörliga friluftslivet som besöksmål för att beundra den rika sydbergsfloran och gammelskogens trolska dunkel. Området är dock för närvarande inte särskilt välkänt och beroende på den ofta branta eller blockiga terrängen ganska svårtillgängligt.

Värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter
Området som omfattas av Natura 2000 hyser till 100 % habitatet "9010 västlig taiga enligt art- och habitatdirektivet 92/43/EEG, se bilaga 4. Basinventeringen av Natura 2000 får utvisa om möjligen delar av branten skulle kunna anses hysa habitatet 8220 "klippvegetation på silikatrika bergssluttningar". Även utanför Natura 2000-området finns betydande arealer västlig taiga samt smärre våtmarker av typen 7140 "öppna svagt välvda mossar, fatiga och intermediära kärr och gungflyn".

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet "Levande skogar".

MOTIV FÖR BILDANDE AV NATURRESERVAT

Skyddsform

Det främsta hotet mot bevarandevärdena är skogsbruk. Områdets storlek och förhållandena i övrigt gör att bildande av naturreservat är den lämpligaste skyddsformen för att långsiktigt bevara värdena.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Det är ett angeläget allmänt intresse att naturskogen och den rika floran vid Söderberget bevaras. Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets

värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap miljöbalken.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

PLANERINGSBAKGRUND

Lindförekkomsten vid Söderberget är känd sedan tidigt 1960-tal då skogsvårdskonsulent Arne Granerot uppmärksammade denna liksom den anslutande särpräglade floran. Bengt Oldhammer, Orsa, inventerade området mer detaljerat 2001 och lämnade förslag på avgränsning och skötsel.

Internationell klassning

Det äldre reservatet är utpekad av regeringen som särskilt skyddsområde enligt 7 kap. 28 § miljöbalken för att ingå i ett sammanhängande ekologiskt nätverk av särskilda bevarandeområden, Natura 2000.

Ett område som tagits upp i förteckningen skall prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap 27 § miljöbalken.

Regional klassning

I länets naturvårdsprogram finns Söderberget upptaget som klass II objekt av mycket högt naturvärde. Området har även uppmärksammats i sen tid i och med nyckelbiotopsinventeringen som klassade delar av området som nyckelbiotop eller "andra naturvärden".

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen.

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP 5 § MILJÖBALKEN OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. avverka skog, utföra skogsvårdande åtgärd samt upparbeta eller ta bort döda träd och vindfällen annat än enligt skötselplanen i syfte att restaurera eller förstärka naturvärdena,
2. gräva, schakta, dika, dämna, anordna upplag eller på annat sätt skada eller påverka mark och vatten,
3. anlägga mark- eller luftledning och uppföra byggnad, mast eller annan anläggning,
4. framföra motordrivnet fordon med undantag för uttransport av älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador,
5. jaga annat än älg, rådjur, räv, hare, mård, mink, tjäder, orre och järpe,
6. uppföra permanentajaktpass samt röja för sikt- eller skjutgator. Jaktgränser, stigar till jaktpass e.dyl. får ej markeras permanent,
7. tillföra kalk, skogsgödsel eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel på land eller i vatten.

Undantag

Föreskrifterna utgör ej hinder för normalt underhåll av kraftledningen och kraftledningsgatan samt för färd med motorfordon i densamma.

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP 6 § MILJÖBALKEN OM FÖRPLIKTELSE FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT TILL FASTIGHETER ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas åta sig följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov.
2. röjning, gallring, plockhuggning, uppsättning och underhåll av stängsel, bränning och övrig skötsel enligt skötselplanen.
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

C. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP 30 § MILJÖBALKEN OM RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM RESERVATET SAMT OM ORDNINGEN I ÖVRIGT INOM RESERVATET

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. göra åverkan på mark eller geologiska naturföremål,
2. skada växande eller döda - stående eller omkullfallna - träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor, vedsvampar

- eller lavar.
3. fånga eller samla in djur,
 4. framföra motordrivnet fordon med undantag för färd i kraftledningsgatan.

Övrigt

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

MOTIV TILL FÖRESKRIFTER, UNDANTAG M.M.

I punkt A1 förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler. Skötselåtgärder där syftet är en restaurering eller förstärkning av naturvärdena föreskrivs i skötselplanen i mer påverkade skogsområden. Här är skogliga ingrepp en förutsättning för att uppnå målet med skyddet.

I punkt A2 - 5 förbjuds sådan fysisk påverkan på mark och naturmiljö som uppenbart skulle skada områdets naturvärden, med undantag av uttransport av älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador.

Punkt A6 - 7 reglerar vad som får jagas och hur jakten får ske. De vanligast jagade däggdjuren bedöms ha så goda stammar och vara så rörliga att ett skydd inom reservatet inte har någon praktisk betydelse. Minken bedöms som ett oönskat främmande vilt och får därför jagas. Reservatet bedöms vara så litet att det saknar större betydelse för småvilt. Av det skälet kan jakt på de för lokalbefolkningen betydelsefulla arterna mård, tjäder, orre och järpe tillåtas. Övrig småviltjakt bör däremot inte vara tillåten med hänsyn till det generella värdet i att minimera jakten inom naturreservat. Markerade jaktpass bedöms som störande inslag som inte hör hemma i reservat.

Punkt A8 förbjuder kemisk påverkan på mark- och vatten, påverkan som skulle kunna skada områdets biologiska värden.

Punkterna B1 - B3 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. I och med att information

om reservatet samt anläggningar för friluftslivet idag helt saknas är iordningställandet av ett minimum av sådana högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär, och är även ett krav som ställs på Natura 2000-objekt.

Punkterna C1 - C4 inskränker allmänhetens nyttjande av området. Området har ett stort ge ovetenskapligt värde och bör därför skyddas mot åverkan på mark och berg. Skogens träd är grunden för reservatets värde och får givetvis inte skadas. Förekomsten av ett flertal värdefulla, ofta rödlistade, organismer motiverar skydd mot sådan plockning och insamling som kan inverka menligt på berörda populationer. Matsvamp och bär får givetvis plockas. Fordonstrafik skulle utgöra en allvarlig störning och medföra slitageskador, men har bedömts kunna tillåtas i kraftledningsgatan.

Övrigt

Föreskrifter under A och C utgör inget hinder mot åtgärder för skötsel och förvaltning av reservatet eller för normalt underhåll av vägar och ledningar/ledningsgator.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

söderbergets naturreservat bildades ursprungligen 1993 på Västerås stiftsmark som en följd av det uppmärksammade fyndet från 1985 av laven långskägg. Området inventerades då och vid flera tillfällen därefter, varvid det uppdagades att även anslutande mark på fr.a. Öna Gemensamhetsskog äger höga naturvärden. Redan 1992 avsatte Öna Gemensamhetsskog ett internt reservat av brantområdet i väster. Skogsvårdsstyrelsen avsatte 1996 ett 4,8 ha stort parti med "barnnaturskog" i området södra del som biotopskydd. Under 2001 aktualiserade en avverkningsanmälan fortsatt reservatsbildning i området, och i samförstånd med Öna Gemensamhetsskog beslutade länsstyrelsen att området skulle avgränsas och skyddas.

Under 2006 träffade Naturvårdsverket en överenskommelse med Öna Gemensamhetsskog om intrångsersättning för skogsbruksvärdet. Länsstyrelsen kan därigenom i och med detta beslut fastställa ett fullgott skydd och en lämplig avgränsning av huvuddelen av Söderbergets naturvärden. De naturvärden som finns i anslutning till naturreservatet förväntas skyddas genom frivilliga åtaganden kombinerat med bl.a. naturvårdsavtal.

I remissen har yttranden från Mora kommun, Skogsstyrelsen, SGU och Svensska kraftnät inkommit. Samtliga tillstyrker bildandet av naturreservatet. Vissa detalj synpunkter framförs, vilka alla har beaktats.

UPPLYSNINGAR

Dispens från föreskrifter m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge tillstånd eller dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

För den del av naturreservatet som ingår i Natura 2000 (se bilaga 2) gäller särskilda bestämmelser för tillstånd enligt miljöbalken 7 kap 28 §.

Biotopskyddsområde

Ett område om 4,8 ha, vars läge framgår av bilaga 2, avsattes 1996-11-29 som biotopskyddsområde enligt 21 § naturvårdslagen (nuvarande miljöbalken 7 kap. 11 §). Detta beslut gäller tillsammans med föreliggande naturreservatsbeslut. De arbetsföretag som är förbjudna enligt 1996 års beslut om biotopskydd är dock förbjudna även i naturreservatsbeslutet, och skötselplanen föreskriver ingen skötsel av området.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras enligt vad som anges i 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Beslutet delges också berörda sakägare. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljö- och Samhällsbyggnadsdepartementet, se bilaga 5 (formulär 6).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av tf. landshövding Inger Eriksson.

I den slutliga handläggningen deltog även jurist Gunilla Garbergs, planarkitekt Frida Rotberger, antikvarie Olle Lind, funktionssamordnare Marit Ragnarsson och naturskyddshandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Inger Eriksson

Lennart Bratt

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Skötselplan
4. Bevarandeplan Natura 2000
- 5 Överklagningsformulär (till de som delges)

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN
Miljövårdsenheten
Lennart Bratt

SKÖTSELPLAN

2006-11-29

511-8975-02

BILAGA 3

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET SÖDERBERGET

INNEHÅLL

BESKRIVNINGSDDEL

- 1.1 Beskrivning av området
- 1.2 Historisk och nuvarande markanvändning
- 1.3 Källförteckning

PLANDEL

- 2.1 Syfte med naturreservatet
- 2.2 Prioritering mellan bevarandevärden
- 2.3 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder
- 2.4 Jakt och fiske
- 2.5 Dokumentation och uppföljning
- 2.6 Revidering av skötselplanen
- 2.7 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Bilagor

BESKRIVNINGSDDEL

1.1 Beskrivning av området

1.1.1 Geovetenskap

Övre delen av Söderberget, vars topp når 450 meter över havet, består av en intermediär grå porfyr (numera benämnd andesit), som enligt berggrundskartan bildar ett minst 80 m mäktigt lager över granit av garbergstyp. I öster består berggrunden av denna garbergsgranit. Berget har ett mer än kilometerlångt brantparti som vetter mot öster och sydöst och i ett kortare avsnitt mot nordost.

Branterna har ett stort värde som substrat för diverse krävande växt- och djurarter. Värdet betingas framför allt av branternas särpräglade lokalklimat, men även av andesitens gynnsamma näringspåverkan.

1.1.2 Biologi

I norra delen av Söderberget finns en välkänd lokal för långskägg (på ett träd växte cirka fem meter 1992). Här finns också en lång rad andra intressanta arter, t.ex. stinksyska, skuggviol, kransrams, trubbfjädermossa, skuggblåslav och grovticka. Moras rikaste lokal för dvärghäxört är ytterligare ett bevis för områdets kvaliteter. Ymnig förekomst av blåsippa här och var indikerar visst kalkinnehåll i berggrunden. I själva branterna påträffas bland annat gaffelbräken och getrams. I södra delen av detta område finns imponerande tallar som är metergrova och högvuxna. Det finns också rikligt med lågor, bland annat grova granar som hyser t.ex. blackticka.

Ett bestånd om 22 lindar, både trädformiga och krypande bildar norra Dalarnas största lindbestånd. Nedanför detta, mot kraftledningsgatan, och även nedanför denna, finns en lavgranskog med kläna dimensioner på blockig mark. Sådana lavgranskogar blir allt ovanligare och det är mycket möjligt att skogen kan vara intressant för många insekter. Bland annat har *Phyto abieticola* påträffats. Rosenticka, rynkskinn och ullticka finns inom hela området och Söderberget torde hysa Moras största och mest spridda förekomst av rosenticka. Själva lindbeståndet är en säregen växtlokal med t.ex. sötvedel och fransad jordstjärna, *Geastrum fimbriatum*. 1990 fanns 50-100 ex av svampen vid lindarna. Lavgranskogen är brandpåverkad precis som de flesta branter på Söderberget. Stubbar visar spår efter cirka 10 bränder, och det finns fortfarande brandljud i levande tallar och granar. Några registrerade brandår är 1692, 1704, 1749, 1774 och 1827. Långskägget växer dock i ett parti där brand varit mycket sällsynt. Arten växer i brandrefuger och överlever inte i skogar som brinner, vilket betyder att den indikerar en mycket ovanlig miljö i Mora. Söderberget är också en ypperlig lokal för flera krävande fågelarter, t.ex. ugglor och rovfåglar.

Sammanfattningsvis är Söderberget ett av Moras mest intressanta berg med en rik lav, svamp och kärlväxtflora. Även ur insektsynpunkt torde området vara intressant. I den totala områdesavgränsningen ingår en del hygge och ungskog, bland annat för att få ett sammanhängande område mellan lindarna och långskägget. Ett stort parti, delvis örtrikt, har också avgränsats norr och öster om långskägget. I öster ingår intressanta talldominerade, blockrika marker med ett flertal vackra lokaler omgivna av örtrika marker med en, kanelros, liljekonvalj och ängsvädd. Reservatets sydligaste hörn utgörs av en nyckelbiotop som tidigare har avsatts som biotopskydd. Här är skogen örtrik, relativt fuktig och

grandominerad med ett rikt inslag av död ved i form av lågor.

Förteckning över intressanta arter funna vid Söderberget:

Art	Vetenskapligt namn	Kategori	Skötselomr.	(ej oblig.)
Kärlväxter				
Dvärghäxärt	<i>Circaea alpina</i>	S3	1	
Skuggviol	<i>Viola selkirkii</i>	NT	1	
Mossor				
Vågig sidenmossa	<i>Plagiothecium undulatum</i>		S3	1
Trubbfjädermossa	<i>Homalia trichomanoides</i>	S3	1	
Lavar				
Långskägg	<i>Usnea longissima</i>	VU	1	
Dvärgtufs	<i>Leptogium teretiusculum</i>		S3	1
	<i>Leproma diffusum</i>	RH	1	
Violettagrålav	<i>Bryoria nadvornikiana</i>		NT	1, 2, 3
Skuggblåslav	<i>Hypogymnia vittata</i>	S2	1	1, 2, 3
Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT	2	
Svampar				
Blackticka	<i>Junghuhnia collabens</i>	VU	1	
Rynkskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	1, 2, 3	
Rosenticka	<i>Fomitopsis rosea</i>		NT	1, 2, 3
Violmussling	<i>Trichaptum laricinum</i>	NT	3	
Ullticka	<i>Pheffinus ferrugineofuscus</i>	S3	3	
Fransad jordstjärna	<i>Geastrum fimbriatum</i>	S3		1
Grovticka	<i>Phaeolus schweinitzii</i>		S2	1
Skalbaggar				
Liten barkplattbagge	<i>Pytho abieticola</i>		VU	2

Tabell över förekomst av rödlistade arter, signalarter och Natura 2000-arter.

Kategorier:

1. Rödlistade arter enligt ArtDatabanken 2005. (RE) Försvunnen, (CR) Akut hotad, (EN) Starkt hotad, (VU) Sårbar, (NTJ) Missgynnad, (DD) Kunskapsbrist.
2. Signalarter enligt Skogsvårdsstyrelsen. (SI) Lågt signal-

värde, (S2) Medelgott signalvärde, (S3) Högt signalvärde.
3. Regionalt hotad art (RH)

1.1.3 Kulturhistoria

Såvitt känt finns inga äldre lämningar eller kulturspår i området annat än stubbar efter virkesuttag.

1.1.4 Friluftsliv

Söderberget har idag ringa betydelse för friluftslivet. Stigar och andra anläggningar saknas, och området är svårframkomligt. Naturen är dock storslagen och kunde med smärre medel göras tillgängligare. Därmed skulle den säkert komma att uppskattas av en bredare besökskrets.

1.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Skogsmark

Skogsmarken har utsatts för avverkningar, främst i form av äldre dimensionshuggning. Vissa delar höggs på 1970-talet och bär idag en lövrik ungskog. Torrare, talldominerade delar är tydligt brandpräglade, medan fuktigare sänkor och den fuktiga nordostbranten sannolikt ofta har förskonats från brand.

Jakt, fiske och övriga fritidsaktiviteter

Jakt bedrivs i området. Två viltvårdsområden berörs, Öna VVO och Oxberg - Gopshus VVO.

1.3 Källförteckning

Granerot, A: 1962: Växtgeografiska bidrag till Dalafloran.

Svensk Botanisk Tidskrift 56.

Hjelmqvist, S. 1966: Beskrivning till berggrundskarta över Kopparbergs län. SGU. Ca 40.

Johansson, Pär: 1986: Beskrivning av skyddsobjektet Söderberget. Naturskyddsföreningen i Mora.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län. 1988: Naturvårdsprogram för Kopparbergs län. 1988:1.

Mora kommun. 1994: Skyddsvärd naturskog i Mora, Länsstyrelsen Dalarna 1994:4.

Öna Gemensamhetsskog. Ca 1992: Naturreservat Söderberget. Stencil.

PLANDEL

2.1 Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Bevara den naturskogsartade skogen i Söderberget inklusive områdets växt- och djurliv i naturlig utveckling samtidigt som möjligheterna till naturvårdande skogsbruksåtgärder och even-

tuell naturvårdsbränning inte inskränks.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet
Underlätta möjligheterna till friluftsliv och naturupplevelser i
ett naturskogsområde med höga botaniska kvaliteter. Friluftslivs-
intresset är dock underordnat syftet att bevara de biologiska
värdena.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller
livsmiljöer för skyddsvärda arter
De livsmiljöer enligt det så kallade art- och habitatdirektivet
92/43/EEG som förekommer i Söderberget ska skyddas.

2.2 Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveck-
la de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar
för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att bio-
logiska värden ej äventyras.

2.3 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i fem skötselområden utifrån den skötsel
som föreslås, se karta nästa sida:

1. Naturskog i branter
2. Tallnaturskog och lokar
3. Fuktig grannaturskog
4. Lövrik ungskog
5. Kraftledningsgata

Skötselområde 1: Naturskog i branter (42 ha)

Beskrivning:

Barrskog, i huvudsak granskog, men i vissa torra partier domine-
rande tall. Höga branter med särpräglad flora, bl.a. långskägg,
men även flera skugg- och fuktighetskrävande arter. Även ljus-
och värmekrävande kärlväxter tillhörande den sk. sydbergsfloran.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Trädsiktet ska vara varierat men grandominerat. Andelen gamla
och grova träd ska öka i takt med stigande medelålder. Lövande-
len kommer på sikt vara betydande när skogen utsätts för natur-
liga störningar i form av insekts- eller svampangrepp, storm-
skador eller brand. Andelen död ved ska öka för att stabiliseras
kring ett för naturskogen karakteristiskt värde. Långskägget ska
vara vitalt och sakta öka i antal och längd.

Skötselåtgärder:

Skogen skall lämnas för fri utveckling. Skogens karaktär och
naturvärden medger att naturvärdena i stort sett bibehålls eller

utvecklas genom intern beståndsdynamik. Då brand är en naturlig störning i brantskogar är naturligt uppkommen brand en positiv förnyngsfaktor som bör tillåtas att utvecklas fritt inom ramen för brandskyddets bedömning av spridningsrisk till omgivande fastigheter. Spontan brand skulle utveckla naturtypen, öka mängden död ved och höja lövandelen, visserligen - åtminstone temporärt - på vissa kontinuitetskrävande arters bekostnad, exempelvis långskäggets.

Gällande räddningslag ska alltså tills vidare i princip följas. I syfte att förbereda släckningsinsatser och släckningsmetoder på ett från naturvårdssynpunkt önskvärt sätt, skall en släcknings- och bränningsplan upprättas av naturvårdsförvaltaren i samråd med det lokala brandförsvaret. Målet med planen ska vara att bestämma metoder för släckning allt efter brandens läge, intensitet och storlek samt tillgänglig utrustning. Planen ska även ge riktlinjer för framtida naturvårdsinriktad bränning och härvid ha sin grund i den generella policy för naturvårdsbränning i skyddade områden som är under utarbetande. Vid spontan brand ska så skonsamma metoder som möjligt användas vid släckning. Under säkra förhållanden, t.ex. där det kan förväntas att branden självdör mot naturliga brandgränser, ska viss avbränning och självsläckning tillåtas. Om brand uppstår ska givetvis det avbrända området lämnas för fri utveckling efter släckningen.

Skötselområde 2: Tallnurskog och lokar (30 ha)

Beskrivning:

Brandpåverkad naturskog på starkt blockig mark och med inslag av småvatten eller småmyrar. Rik förekomst av exempelvis rosenticka och vedtrappmossa indikerar fuktighet och skoglig kontinuitet.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Trädskiktet ska vara varierat men i huvudsak tall dominerat. Andelen gamla och grova träd ska öka i takt med stigande medelålder. Lövandelen kommer på sikt vara betydande när skogen utsätts för naturliga störningar i form av insekts- eller svampangrepp, stormskador eller brand. Andelen död ved ska öka för att stabiliseras kring ett för naturskogen karakteristiskt värde.

Skötselåtgärder:

Skogen skall lämnas för fri utveckling. Skogens karaktär medger dock inte att naturvärdena bibehålls eller utvecklas om inte brand ingår som störningsfaktor. Med tiden måste alltså skötselområdet beröras av brand i någon form. Angående riktlinjer för detta, se skötselområde 1.

Skötselområde 3: Fuktig grannaturskog (9 ha)

Beskrivning:

Grandominerad, fuktig, örtrik granskog av nyckelbiotopskaraktär. Området torde under lång tid ha utvecklats genom intern beståndsdynamik.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Trädskiktet ska vara grandominerat. Andelen gamla och grova träd ska öka i takt med stigande medelålder. Lövandelen kommer på sikt vara betydande när skogen utsätts för naturliga störningar i form av stormskador, insekts- eller svampangrepp. Andelen död ved ska öka för att stabiliseras kring ett för naturskogen karaktéristiskt värde.

Skötselåtgärder:

Skogen skall lämnas för fri utveckling utan skötselåtgärder.

Skötselområde 4: Lövrik ungskog (15 ha)

Beskrivning:

Ungskog, ca 25 år gammal, som till mer än hälften utgörs av lövträd.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Trädskiktet ska vara lövdominerat. Andelen gamla och grova träd ska öka i takt med stigande medelålder. Lövandelen kommer i en nära framtid att vara betydande men minskande om inte skogen utsätts för naturliga störningar i form av stormskador, insekts- eller svampangrepp eller blir föremål för skötselåtgärder. Andelen död ved ska på lång sikt öka för att stabiliseras kring ett för naturskogen karaktéristiskt värde.

Skötselåtgärder:

Skogen skall lämnas för fri utveckling men regelbundet besiktigas med syfte att ta ställning till behovet av eventuella skötselåtgärder. Om den naturliga föryngringen ger upphov till mycket täta bestånd kan viss luckhuggning samt gallring med syfte att gynna lövträd genomföras. Med mycket långa intervall kan vid behov grova sälgar aspar och rönnar friställas för att gynna den rika epifytlavfloran.

Skötselområde 5: Kraftledningsgata (4 ha)

Beskrivning:

Kalmark i kraftledningsgata.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Ledningsgatan sköts efter nyttjanderättshavandens behov av denne. Inom ramen för den skötseln kan med fördel vissa åtgärder som gynnar naturvärdena inrymmas. Exempel på sådana är gynnande av enbuskar och diverse lågvuxna lövbuskar som olvon, try och brakved i den mån de förekommer. Målet kan vara en buskrik

ledningsgata där skötseln endast berör träd som snabbt tillväxer på höjden. Ledningsgatans barriäreffekt skulle med dessa medel kunna reduceras.

Skötselåtgärder:

Kraftledningsgatan sköts genom nyttjanderättshavandens försorg med beaktande av naturreservatets värden.

Skötselområde Kulturmiljöer

Såvitt känt finns inga äldre lämningar eller kulturspår i området annat än stubbar efter virkesuttag.

Skötselområde Friluftsliv

Allmänt

Med ökat intresse för gammal skog och växter har Söderberget stora möjligheter att locka fler besökare i framtiden. Underlättar man för besökare att nå utsikten på Söderbergets hjassa kommer man även att skapa ett imponerande utflyktsmål. Detta förutsätter att tillgängligheten utökas och informationen förbättras. Eftersom besöksstrycket naturligt blir kanaliserat till markerade leder kommer slitage och störning vara begränsat till dessa. Anläggning och skötsel av stigar är därför en viktig åtgärd.

Söderberget är i dagsläget ganska svåråtkomligt, och någon given angoringspunkt finns inte. Tydliga stigar saknas dessutom. I denna skötselplan lämnas därför frågan om placeringen av en parkering och en lämplig stigsträckning öppen. Frågan får hanteras inom ramen för reservatets förvaltning i samråd med berörda markägare och väghållare.

Byggnader och övriga anläggningar

Något behov av raststugor, toaletter, eldplatser, sopställ och liknande finns inte i dagsläget.

Information

En broschyr om reservatets naturvärden och hur man tar sig dit ska utarbetas. Nya informationstavlor förfärdigas och placeras på lämpliga ställen utifrån stigens kommande sträckning och parkeringens placering.

Tillgänglighet - vägar och parkering

Det finns tre vägar att nå reservatet, men ingen är idealisk. Placeringen av parkeringen får bestämmas inom ramen för reservatets förvaltning, se ovan.

Leder

Stigar saknas för närvarande. Lämplig stigdragning får bestämmas

inom ramen för reservatets förvaltning, se ovan.

Utmärkning

Reservatet märks ut enligt standard.

2.4 Jakt och fiske

Naturreservatet ingår i två viltvårdsområden. Den mark som tillhör Västerås stift ingår i Oxberg-Gopshus viltvårdsområde medan marken söder därom utgör en del av Öna viltvårdsområde. Jakten är enligt föreskrifterna begränsad till älg, rådjur, räv, hare, mård, mink, tjäder, orre och järpe. Inga fasta anläggningar får uppföras i reservatet. Älgdragare får användas under förutsättning att markskador inte uppkommer. Fiske bedrivs inte i reservatet.

2.5 Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning

Kvalitetsmål för biologisk mångfald

Dokumentation och uppföljning utförs av länsstyrelsen dels inom ramen för uppföljning av skyddad natur vilket omfattar ett urval reservat med olika naturtyper och dels som underlag får utvärdering av om syftet med varje enskilt reservat uppnås. I egenskap av Natura 2000-objekt kommer särskilda krav att ställas på uppföljning av arter och habitat enligt ED:s direktiv.

Restaureringsåtgärder

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, men ledas av funktionen för områdesskydd vid länsstyrelsen.

Övriga skötselåtgärder

Länsstyrelsen kommer som förvaltare av naturreseptatet fortlöpande att se till att informationstavlor, skyltar, leder m.m. är i gott skick. Besiktningar dokumenteras. Förvaltaren ansvarar för att följa upp genomförda skötselåtgärder.

2.6 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

2.7 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd: Röjning av stigar
När: 2007
Var:
Prioritet: 2
Finansiering: Reservatsanslag

Skötselåtgärd: Informationsskylt
När: 2007
Var:
Prioritet: 1
Finansiering: Reservatsanslag

Skötselåtgärd: Bränningsplan
När: 2010
Var:
Prioritet: 3
Finansiering: Reservatsanslag

Skötselåtgärd: Uppföljning av skötselåtgärder
När: Löpande
Var:
Prioritet:
Finansiering: Reservatsanslag

Skötselåtgärd: Uppföljning av kvalitetsmål
När: Enligt program för uppföljning av skyddad natur
Var:
Prioritet:
Finansiering: Anslag för uppföljning

Bilagor:

Administrativa data

Namn: Söderbergets naturreservat
Objektnummer (DOS-Id): 1005048
Natura 2000-beteckning: SE 0620068 25,5 ha, dvs det gamla reservatet
Län: Dalarnas län
Kommun: Mora
Markslag: (uppdelning enligt KNAS)
Tallskog: 22,2 ha
Granskog: 30,3 ha
Barrblandskog: 24,7 ha
Lövblandad barrskog: 7,9 ha
Triviallövskog: 11,7 ha
Hygge: 0,1 ha

Impediment: 3,7 ha
 Myr: 1,0 ha
 Vatten: 0,3 ha
 Naturtyper enl art
 och habitatdirektivet:
 Västlig taiga: 25,5 ha
 Bebyggelser och
 anläggningar:

Bilaga 4

BEVARANDEPLAN NATURA 2000 (enligt 17 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm)

SEO620068 Söderberget

Innehållsförteckning

Beskrivning
 Bevarandesyfte
 Bevarandemål
 Beskrivning av arter/livsmiljöer
 Hotbild - vad kan påverka Natura 2000-området negativt?
 Bevarandeåtgärder - med tidplan
 Bevarandestatus idag
 Uppföljning av bevarandemålen
 Referenser
 Kartor

Namn: Söderberget
 Områdeskod: SEO620068
 Områdestyp/status: SCI
 Ägarförhållanden: Privat
 Areal (ha): 25,5

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Kod	Namn	Areal (ha)	% av yta
9010	*Västlig taiga	25,5	100

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Inga noterade.

Beskrivning av området:

Söderberget är beläget cirka 3 km söder om Gopshus. Berggrunden består till merparten av grå porfyrit. Mot norr och öster bildar berget markanta branter och avsatser. Brantområdet i nordost hyser gammal naturskog.

Skogen innehåller bland annat ett flertal grovstammiga furor och döda träd i olika nedbrytningsstadier.

I områdets nordvästra del förekommer den sällsynta granskogslaven långskägg samt rikligt med andra hänglavar. Långskägg är idag akut utrotningshotad i Sverige. Branterna och den gamla skogen utgör också en gynnsam miljö för ugglor och andra rovfåglar. Många av furorna är lämpliga som boträd åt exempelvis duvhök och ormvråk.

Bevarandesyfte:

Det främsta syftet för området är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för samtliga naturtyper och arter som legat till grund för utpekandet av området till nätverket Natura 2000.

Bevarandemål:

Observera att nedanstående bevarandemål inte är fullständiga. På grund av kunskapsbrist saknas i några fall specifika värden. Dessa är i sådant fall ersatta med ett x. Målen kan i flera fall behöva revideras i samband med kommande uppföljning. Även listorna över typiska arter kan komma att justeras.

Naturtyp/Art	Bevarandemål
9010 Västlig taiga	Arealen västlig taiga ska vara minst 27 hektar (varav x ha tallskog). Relationen död/levande ved skall utvecklas naturligt mot omkring 1/5. Minst två av de typiska arterna ska förekomma i minst x % av provytorna. (Typiska arter: Vedsvampar och hänglavar. Kärlväxter: norna, ryl, mjölkört, knärot, linnea, spindelblomster, mattlummer, plattlummer, ögonpyrola, tallört, grönpyrola, lappranunkel, hallon.)

Beskrivning av arter/livsmiljöer:

Om inte annat anges så är Länsstyrelsens beskrivningar av arter/livsmiljöer baserade på Naturvårdsverkets generella vägledningar för arter och naturtyper inom nätverket Natura 2000 (Naturvårdsverket 2003).

9010 *Västlig taiga

Berget har ett mer än kilometerlångt brantparti som vetter mot öster och sydöst och i ett kortare avsnitt mot nordost. Skogen innehåller bland annat ett flertal grovstammiga furor och döda träd i olika nedbrytningsstadier. I områdets nordvästra del förekommer den sällsynta granskogslaven långskägg samt rikligt med andra hänglavar. Många andra växter med speciella krav förekommer, tex. dvärghäxört, skuggviol, kransrams, blåsippa, getrams, gaffelbräken och ett bestånd med 22 lindar, både kryplindar

och trädformade sådana.

Branterna och den gamla skogen utgör också en gynnsam miljö för ugglor och andra rovfåglar. Många av furorna är lämpliga som boträd åt exempelvis duvhök och ormvråk.

Undergrupper:

C. naturlig, gammal blandskog.

Karaktärsarter:

Mycket stor variation av arter, tex. tall, gran, björk, asp, lingon, ljung, blåbär, kråkbär, kruståtel, harsyra, ekorrbär, skogsstjärna, knärot, väggmossa, husmossa, kammossa, kvastmossor, bägarlavar, åtskilliga lavar och svampar knutna till lågor och torrakor.

Hotbild - vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Om inte annat anges så är Länsstyrelsens bedömningar av hotbilder baserade på Naturvårdsverkets generella vägledningar för arter och naturtyper inom nätverket Natura 2000 (Naturvårdsverket 2003).

9010 *Västlig taiga

Alla former av produktionsinriktat skogsbruk i objektet hotar naturtypen, och leder till brist på gamla träd, död ved etc. Exempel på skogsbruksåtgärder är till exempel slutavverkning, gallring, röjning, blädning etc. (Gäller ej naturvårdsinriktade avverkningar enligt skötsel.), transporter markberedning, dikning och plantering.

Byggnation av skogsbilvägar fragmenterar området och medför att hydrologin i skogsområdet kan förstöras.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Bevarandet av naturvärdena är inte förenligt med rationellt skogsbruk. Området är därför skyddat som naturreservat med föreskrifter som skyddar området från alla typer av exploatering. För närvarande behövs inga ytterligare åtgärder för att bevara områdets naturvärden.

Bevarandestatus idag

Innan basinventeringen är genomförd vet vi inte om gynnsam bevarandestatus råder i hela området.

Uppföljning av bevarandemål

Efter genomförd basinventering kommer områden att definieras där

fri utveckling får råda. I områden där icke gynnsam bevarandestatus anses råda kommer uppföljning att ske mot uppställda mål. Skötselåtgärder kommer att utföras för att nå fastställda mål.

Referenser

Naturvårdsverket 2005. Beslut om definitioner för naturtyper. 2005-06-21.

Naturvårdsverket 2003b. 9010 * Västlig taiga. Natura 2000, Art och naturtypsvisa vägledningar. 2003-02-13.

Länsstyrelsen Dalarna. 1993 Naturreservatet Söderberget. Beslut 1993-02-15 Dnr 2323-8175-92. (2062)

Rynéus, T, 1988 Naturvårdsprogram för Kopparbergs län. Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Rapport nr 1988:1.

Rynéus, T, 1985: Översiktlig naturinventering för Mora kommun. Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Rapport nr 1985:2. Falun.

Susanne Lundin 2006-02-17
